

HOTĂRÎREA PLENULUI CURȚII SUPREME DE JUSTIȚIE A REPUBLICII MOLDOVA

Privind procedura de judecare a cauzelor civile în ordine de apel

nr. 6 din 11.11.2013

Buletinul Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova, 2014, nr.1-2, pag.4

* * *

Modificată de:

[Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.24 din 22.10.2018](#)

Notă: Pe tot textul hotărîrii, cuvântul „pricina” se substituie prin cuvântul „cauza”, la forma gramaticală corespunzătoare, conform [Hotărîrii Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.24 din 22.10.2018](#)

În scopul aplicării corecte și uniforme de către instanțele de judecată a normelor procesuale, ce reglementează procedura de judecare a cauzei în ordine de apel, avînd ca temei modificările operate prin Legea nr.88 din 21.04.2011, în vigoare 01.07.2011, Legea nr.29 din 06.03.2012, în vigoare 13.03.2012 și Legea nr.155 din 05.07.2012, în vigoare 30.11.2012, Plenul Curții Supreme de Justiție, în baza art.2 lit.c), art.16 lit.c) din Legea cu privire la Curtea Supremă de Justiție nr.789 din 23.03.1996, art.17 Cod de procedură civilă, dă următoarele explicații.

Notă: Se va avea în vedere că explicațiile referitoare la circulația actelor de procedură, prin intermediul Programului integrat de gestionare a dosarelor, vor intra în vigoare, odată cu crearea condițiilor de implementare a normelor legale vizate.

[Alineatul introdus prin [Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.24 din 22.10.2018](#)]

1. Conform art.119 din Constituția Republicii Moldova și art.15 CPC, participanții la proces și alte persoane interesate, ale căror drepturi, libertăți ori interese legitime au fost încălcate printr-un act judiciar, pot exercita căile de atac împotriva acestuia, în condițiile legii.

Apelul este una din căile de atac, stabilite și reglementate prin lege, deopotrivă ordinară, devolutivă și suspensivă de executare (dacă legea nu prevede altfel), declanșată de către persoanele abilitate prin lege cu acest drept. Această cale de atac conferă instanței ierarhic superioare investite cu soluționarea apelului, pe lîngă competența verificării legalității și temeiniciei hotărîrii atacate, și unele atribuții de judecată ale primei instanțe. Decizia instanței de apel rămîne definitivă în momentul pronunțării.

2. Examinarea cauzelor în ordine de apel se efectuează în strictă conformitate cu prevederile capitolului XXXVII din Codul de procedură civilă, cu unele precizări, și anume:

- la judecarea cauzei în ordine de apel se va aplica legea procedurală în vigoare la data judecării apelului, dacă legea nu prevede altfel;

- dispozițiile normelor de procedură privind judecarea cauzelor în primă instanță se aplică în instanța de apel în măsura în care nu sînt contrare dispozițiilor capitolului XXXVII din Codul de procedură civilă. Sînt prezente aceleași etape ale dezbaterilor judiciare: partea pregătitoare, examinarea apelului în fond, susținerile orale și replicile, deliberarea și pronunțarea deciziei.

Instanța judecătorească va soluționa cauzele civile, în ordine de apel, în temeiul Constituției Republicii Moldova, al tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte, al hotărîrilor și deciziilor Curții Europene a Drepturilor Omului, al hotărîrilor Curții Constituționale, al legilor organice și ordinare, al hotărîrilor Parlamentului, al decretelor Președintelui Republicii Moldova, al hotărîrilor și ordonanțelor Guvernului, al actelor normative ale ministerelor, ale altor autorități administrative centrale și ale autorităților administrației publice locale.

3. În conformitate cu art.357 CPC, hotărîrile susceptibile de apel pot fi atacate, pînă a rămîne definitive, în instanță de apel care, în baza materialelor din dosar și a celor prezentate suplimentar, verifică corectitudinea constatării circumstanțelor de fapt ale cauzei, a aplicării și interpretării normelor de drept material, precum și respectarea normelor de drept procedural, la judecarea cauzei în primă instanță.

Obiectul apelului îl constituie hotărîrile nedefinitive, pronunțate în prima instanță de judecătoria de drept comun.

Nu pot fi atacate cu apel hotărîrile pronunțate în prima instanță de către curțile de apel și hotărîrile pronunțate de către Curtea Supremă de Justiție, conform art.25 din Legea cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii.

Încheierile emise în prima instanță nu pot fi atacate cu apel decît o dată cu hotărîrea, cu excepția încheierilor date în primă instanță care pot fi atacate cu recurs, separat de hotărîre, de către părți și de ceilalți participanți la proces în cazurile prevăzute la art.423 CPC. Apelul declarat împotriva hotărîrii se consideră declarat și împotriva încheierilor date în cauza respectivă, chiar dacă au fost emise după pronunțarea hotărîrii și dacă atacarea încheierii nu se menționează în cererea de apel, instanța de apel fiind în drept de a se pronunța din oficiu și asupra legalității încheierii.

[Pct.3 modificat prin [Hotărîrea Plenumului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.24 din 22.10.2018](#)]

4. În conformitate cu art.360 CPC, sunt în drept să declare apel:

- a) părțile și alți participanți la proces;
- b) reprezentantul în interesul apelantului, dacă este împuternicit în modul stabilit de lege;
- c) martorul, expertul, specialistul și interpretul, reprezentantul cu privire la compensarea cheltuielilor de judecată ce li se cuvine.

Partea care declară apel va purta denumirea de apelant, iar partea adversă, pe aceea de intimat. Dacă ambele părți declară apel, ele vor dobîndi calități duble, respectiv, atât de apelant, cât și de intimat.

Hotărîrea judecătorească, prin care se instituie o măsură de ocrotire judiciară, poate fi atacată cu apel, în conformitate cu art.308¹³ alin.(1) [CPC](#), de către persoanele enumerate la art.48³⁰ din [Codul civil](#), chiar dacă acestea nu au participat la examinarea cauzei în fond.

Totodată, legea procesuală (art.308¹³ alin.(2) [CPC](#)) instituie unele restricții ce vizează atacarea cu apel a hotărîrii menționate supra, în cazul respingerii cererii de instituire a măsurii de ocrotire, acordînd acest drept doar petiționarului.

În aceeași ordine de idei, hotărîrea judecătorească, prin care se împuternicește, în aplicarea art.48²¹ și 48²⁷ din [Codul civil](#), mandatarul sau un mandatar special, cu încheierea actelor juridice care excedează mandatul de ocrotire în viitor, poate fi atacată doar de către mandant, mandatar, persoana însărcinată cu controlul executării mandatului, în sensul art.48¹³ alin.(3), și de către persoanele ale căror drepturi sunt afectate prin aceasta.

Partea poate introduce, înăuntrul termenului de apel, mai multe cereri de apel care se completează și se examinează într-o singură procedură, cu adoptarea unei singure decizii.

Coparticipanții (coreclamanții, copîrîții) și intervenienții care participă în proces din partea apelantului se pot alătura la apel, dacă pretențiile lor coincid cu pretențiile apelantului, prezentînd o cerere scrisă. Pentru cererea de alăturare la apel nu se plătește taxă de stat.

În cazul în care pretențiile apelantului nu coincid cu pretențiile alăturatului, acesta din urmă este în drept să depună apel după regulile generale, plătiind taxă de stat.

Dacă apelantul principal își retrage apelul sau cererii de apel nu i se dă curs, sau cererea a fost restituită, sau există alte motive care exclud soluționarea fondului, alăturarea la apel a coparticipanților și intervenienților care participă în proces din partea apelantului produce efecte

juridice în cazul în care a avut loc în interiorul termenului de apel și persoana alăturată a plătit taxă de stat (art.361 alin.(3)).

Din textul de lege menționat rezultă că asupra legalității hotărîrii primei instanțe dreptul de a declara apel le este acordat participanților (coparticipanților) la proces ori reprezentanților acestora, dacă sunt împuterniciți în modul stabilit de lege.

Martorul, expertul, specialistul și interpretul pot declara apel numai în partea ce ține de compensarea cheltuielilor de judecată ce li se cuvine. Prin urmare, în cazul în care hotărîrea judecătorească nu va fi contestată de participanții la proces, instanța de apel va verifica și se va pronunța numai asupra corectitudinii compensării cheltuielilor de judecată, fără a verifica și a se pronunța asupra legalității hotărîrii în întregul ei.

Reprezentantul părții în proces poate declara apel numai în cazul în care acest drept este expres prevăzut în procura eliberată reprezentantului persoanei juridice sau în mandatul eliberat avocatului sau avocatului stagiar.

Procura în numele persoanei juridice se va elibera cu contrasemnătura administratorului ei sau a unei alte persoane împuternicite, adevărite prin acte de constituire și sigilate cu ștampila acestei organizații.

Drepturile, libertățile și interesele legitime ale persoanelor care nu au capacitate deplină de exercițiu și ale celor limitate în capacitatea de exercițiu sînt apărute în instanță, în conformitate cu art.79 CPC, de către părinți, înfietori, tutori sau curatori, de alte persoane cărora acest drept le este acordat prin lege.

Reprezentarea în proces a persoanei declarate dispărute fără urmă în modul stabilit de lege se face de administratorul fiduciar sau de tutorele numit în conformitate cu legea.

Reprezentarea în proces a moștenitorilor persoanei decedate sau declarate decedată în modul stabilit de lege, dacă succesiunea nu a fost încă acceptată de nimeni, se face de către custodele sau tutorele numit în conformitate cu legea.

Reprezentantul legal îndeplinește în numele celui reprezentat toate actele procedurale pe care acesta din urmă are dreptul să le exercite, cu excepțiile stabilite de lege. Reprezentantul legal va depune în judecată actele ce atestă statutul și împuternicirile sale.

Totodată, reprezentantul legal poate încredința unui avocat reprezentarea în instanță judecătorească. Reprezentantul legal poate fi chemat personal, după caz, în judecată pentru a da explicații referitor la actele pe care le-a încheiat ori săvîrșit în această calitate.

Conform Hotărîrii Guvernului nr.158 din 28 februarie 2013 cu privire la aprobarea formularului și modului de utilizare a mandatului avocatului și al avocatului stagiar, împuternicirile, potrivit art.81 CPC, urmează a fi consemnate pe versoul mandatului.

Dreptul de a ataca hotărîrea judecătorească trebuie menționat expres, sub sancțiunea nulității, în procura eliberată reprezentantului persoanei juridice sau în mandatul eliberat avocatului sau avocatului stagiar.

În cazul în care partea sau intervenientul sînt lipsiți sau limitați în capacitatea de exercițiu și nu au reprezentanți legali sau dacă domiciliul pîrîtului nu este cunoscut; dacă instanța constată un conflict de interese între reprezentant și reprezentatul lipsit ori limitat în capacitatea de exercițiu; în condițiile art.304 și 316 și în alte cazuri prevăzute de lege, instanța judecătorească va solicita oficiului teritorial al Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat desemnarea unui avocat pentru parte sau intervenient.

Procurorul, autoritățile publice, organizațiile și cetățenii care apără în proces interesele altor persoane sunt în drept să declare apel numai în cauzele intentate în conformitate cu art.71 și 73 CPC, deoarece în aceste cazuri ei au drepturi și obligații de reclamant.

Persoana interesată care a renunțat expres la apel în privința unei hotărîri, nu mai are dreptul să declare apel. Renunțarea la apel se face prin depunerea unei cereri în prima instanță pînă la expirarea termenului de depunere a apelului.

[Pct.4 completat prin [Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.24 din 22.10.2018](#)]

4¹. Persoanele în drept să declare apel pot depune, în interiorul termenului de apel sau în interiorul termenului acordat de instanța de apel pentru lichidarea neajunsurilor, adăugător la cererea de apel, suplimente și alte cereri care completează cererea principală și care urmează a fi examinate într-o singură procedură, cu adoptarea unei singure decizii.

Alte cereri de apel sau suplimente, depuse în afara acestui termen, nu pot fi incluse în dosar, decât în cazul unei decizii contrare în acest sens a instanței de apel.

Coparticipanții (coreclamanții, copârâții) și intervenienții care participă în proces din partea apelantului se pot alătura la apel, printr-o cerere, ce nu se impune cu taxă de stat. Pentru exercitarea acestui drept e necesar ca pretențiile celui care se alătură la apel să coincidă cu pretențiile apelantului. În caz contrar, se va depune apel după regulile generale, cu achitarea taxei de stat.

Întrucât soarta cererii de alăturare la apel este dependentă de soarta apelului principal, este relevant faptul să nu existe motive care ar exclude soluționarea fondului cererii de apel (retragerea apelului de către apelantul principal, cererii de apel nu i se dă curs, restituirea cererii de apel). La apariția acestor situații, pentru ca alăturarea la apel să producă efecte juridice e necesară existența în mod cumulativ a două condiții:

- alăturarea la apel să fi avut loc în interiorul termenului de apel;
- persoana alăturată să achite taxa de stat.

Martorul, expertul, specialistul și interpretul pot declara apel, numai în partea ce ține de compensarea cheltuielilor de judecată care li se cuvine. Prin urmare, în cazul în care hotărârea judecătorească nu va fi contestată de participanții la proces, instanța de apel va verifica și se va expune numai asupra corectitudinii compensării cheltuielilor de judecată, fără a verifica și a se pronunța asupra legalității hotărârii în întregul ei.

[Pct.4¹ introdus prin [Hotărârea Plenumului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.24 din 22.10.2018](#)]

5. Pentru a nu crea o nesiguranță inadmisibilă, în raporturile juridice civile, exercițiul dreptului de apel este limitat în timp. În conformitate cu art.362 CPC, termenul de declarare a apelului este de 30 de zile de la data pronunțării dispozitivului hotărârii, dacă legea nu prevede altfel, indiferent de faptul dacă partea a fost sau nu prezentă la pronunțarea dispozitivului hotărârii.

Termenul de apel este un termen imperativ (obligatoriu), legal (prevăzut de lege) și absolut (categoric).

Legea specială poate prevedea un termen mai restrâns de declarare a apelului. Spre exemplu, hotărârile judecătorești privind limitarea activității partidului politic pot fi contestate cu apel, în termen de 10 zile (art.21 alin.(4) din [Legea nr.294/21.12.2007](#) privind partidele politice).

Termenul de apel împotriva hotărârii judecătorești, prin care se instituie o măsură de ocrotire judiciară, începe să curgă:

- a) în privința persoanei fizice – din data comunicării, conform art.308¹² [CPC](#);
- b) în privința persoanelor cărora hotărârea trebuie să le fie comunicată – din data aducerii la cunoștință;
- c) în privința celorlalte persoane care au drept de atac – din data pronunțării dispozitivului hotărârii.

La calcularea termenului de apel se va ține cont de prevederile art.111-112 [CPC](#). Fiind un termen stabilit pe zile, termenul de apel se calculează după sistemul exclusiv, adică pe zile libere, înțelegând prin aceasta că nu se ia în calcul ziua în care s-a produs evenimentul judiciar, adică începe să curgă în ziua imediat următoare datei comunicării actului de procedură (chiar dacă este o zi nelucrătoare). Iar dacă ultima zi a termenului este nelucrătoare, acesta expiră în următoarea zi lucrătoare.

[Pct.5 modificat prin [Hotărârea Plenumului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.24 din 22.10.2018](#)]

5¹. Termenul de apel se întrerupe prin decesul participantului la proces care avea interes să facă apel sau prin decesul mandatarului căruia i se comunicase hotărârea. În astfel de cazuri, se face o nouă comunicare la locul deschiderii succesiunii, iar termenul de apel începe să curgă din nou de la data comunicării hotărârii. Pentru moștenitorii asupra cărora au fost instituite măsuri de ocrotire judiciară sau pentru cei dispăruți fără urmă, termenul curge din ziua în care se numește tutorele sau curatorul.

[Pct.5¹ introdus prin [Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.24 din 22.10.2018](#)]

6. Persoanele, care din motive întemeiate au omis termenul de apel, pot fi repuse în termen de către instanța de apel, în baza cererii care se examinează în ședința de judecată. Participanților la proces li se comunică locul, data și ora ședinței. Neprezentarea lor însă nu împiedică soluționarea repunerii în termen.

La cererea de repunere în termen se anexează probele ce dovedesc imposibilitatea îndeplinirii actului. Totodată, trebuie efectuat actul de procedură care nu a fost îndeplinit în termen (să fie depusă cererea, să fie prezentate documentele respective etc.).

Repunerea în termenul de declarare a apelului se va examina de către instanța de apel în conformitate cu art.116 CPC. Prin prisma jurisprudenței CEDO, nemotivarea de către instanța de apel a temeiurilor de repunere a apelului în termen sau repunerea neîntemeiată în termenul de apel reprezintă o încălcare a dreptului la un proces echitabil.

Încheierea judecătorească de respingere a cererii de repunere în termen poate fi atacată cu recurs, iar încheierea prin care s-a făcut repunerea în termen nu se supune recursului. În cazul respingerii cererii privind repunerea apelului în termen, cererea de apel va fi restituită apelantului.

Repunerea în termen nu poate fi dispusă decât în cazul în care partea și-a exercitat dreptul la acțiune înainte de împlinirea termenului de 30 de zile, calculat din ziua în care a cunoscut sau trebuia să cunoască încetarea motivelor care justifică depășirea termenului de procedură.

Spre deosebire de alin.(4) art.116 [CPC](#) ce reglementează repunerea în termen (30 de zile) a situației în care persoana a pierdut termenul de realizare a dreptului la acțiune, în temeiul căruia se declanșează un proces civil, alin.(1) art.116 [CPC](#) se referă la repunerea în termen a cazurilor în care au fost omise termenele de îndeplinire a unui act de procedură, de aceea, în cazul exercitării căilor de atac, ca act de procedură, această durată va fi aceeași cu cea prevăzută pentru exercitarea căii de atac.

[Pct.6 completat prin [Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.24 din 22.10.2018](#)]

6¹. Potrivii art.362¹ alin.(1) [CPC](#), în cadrul procesului în care se judecă deja apelul făcut de partea adversă, intimatul are posibilitatea, după expirarea termenului de apel (30 de zile de la data pronunțării dispozitivului), să formuleze apel, printr-o cerere în care să tindă la schimbarea hotărârii primei instanțe. Apelul incident se va formula până la expirarea termenului acordat pentru depunerea referinței (art.370 alin.(1) [CPC](#)), în scris sau în formă electronică, prin Programul integrat de gestionare a dosarelor.

Se explică instanțelor că soarta apelului incident este dependentă de soluționarea apelului principal. Astfel, dacă există motive care exclud soluționarea fondului apelului principal, va rămâne fără efect și apelul incident.

Drept motive ce exclud cercetarea fondului apelului pot servi:

- a) apelantul principal își retrage apelul și procedura de apel se încetează (art.374 [CPC](#));
- b) cererii de apel principal nu i se dă curs (art.368 [CPC](#));
- c) cererea de apel principal este restituită (art.369 [CPC](#)).

Dat fiind faptul că legea prevede expres lipsa efectelor juridice a apelului incident, în situațiile menționate supra, prin încheierea de restituire a apelului principal sau încetării procedurii în instanța de apel, în cazul retragerii apelului principal, instanța va restitui și apelul incident sau va înceta procedura și în privința apelului incident.

Cererea de apel incident se va întocmi, în corespundere cu exigențele art.365 [CPC](#), care se referă la cererea de apel, inclusiv cu anexarea dovezii achitării taxei de stat.

Se va avea în vedere că dacă se formulează apel incident, nu se va mai aplica principiul *non reformatio in pejus* (neagravarea situației în propria cale de atac). Or, rațiunea apelului incident este aceea de a-l determina pe cel care a exercitat apelul principal în termen, să se gândească dacă nu a obținut suficient, prin hotărârea apelată, având în vedere faptul că ar putea obține mai puțin.

[Pct.6¹ introdus prin [Hotărîrea Plenumului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.24 din 22.10.2018](#)]

7. În conformitate cu art.363 CPC, termenul de apel suspendă executarea hotărîrii pronunțate în primă instanță, cu excepția cazurilor prevăzute la art.256 CPC, art.74 alin.(5) din [Codul electoral al RM](#) care dispun executarea imediată a hotărîrii. Apelul exercitat în termen este, de asemenea, suspensiv de executare a hotărîrii. Apelul declarat peste termen nu suspendă executarea hotărîrii, însă la cererea apelantului instanța de apel, din motive justificate, poate să suspende executarea hotărîrii, prin emiterea unei încheieri care nu se supune niciunei căi de atac.

Dacă apelul exercitat în afara termenului legal se referă la cauze patrimoniale, suspendarea executării hotărîrii se va dispune, în cel mult 10 zile, de instanța de apel, la cererea apelantului, numai dacă ultimul a depus cauțiune, în conformitate cu prevederile art.80-81 din [Codul de executare](#).

Se va reține că instituirea acestei obligații nu poate fi calificată, ca o modalitate de a împiedica accesul liber la justiție. Or, instituirea acestei obligații de plată a cauțiunii, ca o condiție a suspendării executării, are o dublă finalitate, și anume: unul dintre considerente ar fi acela de a constitui o garanție pentru creditor, referitoare la acoperirea eventualelor daune suferite, drept urmare a întârzierii executării silite, prin efectul suspendării acesteia. Iar un alt aspect ar consta în faptul că, prin acest mecanism, se urmărește să se prevină și să se limiteze eventualele abuzuri, în valorificarea unui atare drept, de către debitorii rău-platnici.

După depunerea cauțiunii, debitorul va prezenta instanței de judecată confirmarea depunerii acesteia, eliberată de executorul judecătoresc, acest fapt servind drept temei pentru pronunțarea încheierii de suspendare. Suma depusă, în calitate de cautiune, se va utiliza potrivit stipulărilor art.363¹ alin.(2)-(4) [CPC](#).

În cauze nepatrimoniale, la cererea motivată a apelantului, instanța de apel ar putea suspenda executarea hotărîrii. În acest caz, încheierea privind suspendarea executării hotărîrii poate fi atacată odată cu fondul.

[Pct.7 modificat prin [Hotărîrea Plenumului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.24 din 22.10.2018](#)]

8. Modul și condițiile depunerii cererii de apel sînt indicate în art.364 CPC, care prevede că cererea de apel se depune în scris la instanța judecătorească a cărei hotărîre se atacă, cu plata taxei de stat în cazul în care apelul, se impune cu taxă, în condițiile legii.

Totodată, cererea de apel cu toate anexele se poate depune prin intermediul Programului integrat de gestionare a dosarelor, cu semnătură electronică avansată calificată.

Apelul electronic se va considera expedit, dacă:

a) este expedit de către semnatar ori de către intermediar, în circulația electronică a documentelor, care acționează în numele semnatarului sau prin sistemul informațional, utilizat de către semnatar;

b) este adresat în mod corespunzător sau este direcționat în sistemul informațional, indicat de destinatar;

c) este redat într-o formă care permite prelucrarea lui în sistemul informațional, indicat de destinatar;

d) intră într-un sistem informațional ce nu este controlat de către semnatar sau de către intermediarul în circulația electronică a documentelor care expediază documentul electronic, în numele semnatarului.

În contextul sus-menționat, prin *semnatar* se va înțelege persoana care deține un dispozitiv de creare a semnăturii electronice și care acționează fie în nume propriu, fie în numele persoanei fizice, al persoanei juridice sau al entității pe care o reprezintă.

Intermediar în circulația electronică a documentelor este întreprinzătorul individual sau persoana juridică care, din însărcinarea semnatarului și/sau a destinatarului documentului electronic, organizează și administrează sistemul de circulație electronică a documentelor și/sau prestează servicii legate de circulația electronică a documentelor.

Destinatar al documentului electronic este persoana fizică sau juridică căreia îi este adresat documentul electronic sau altă persoană care, în condițiile legii sau ale contractului, recepționează documentul electronic.

Momentul recepționării documentului electronic (al apelului) se va considera momentul intrării acestuia în sistemul informațional al destinatarului, în cazul de față, în Programului integrat de gestionare a dosarelor.

Se va reține că depunerea actului de procedură în format electronic se va asimila actului de procedură care trebuie efectuat nemijlocit în instanța judecătorească. Drept urmare, prin prisma art.112 alin.(4) [CPC](#), cererea de apel depusă electronic, în ultima zi a termenului stabilit pe zile, după ora la care activitatea instanței de judecată încetează, nu va fi considerată depusă în termen.

Dacă cererea de apel și anexele la aceasta au fost depuse în formă de document electronic, cu semnătură electronică avansată calificată, prin intermediul Programului integrat de gestionare a dosarelor și este imposibilă comunicarea actelor respective prin această modalitate celorlalți participanți la proces, instanța va întocmi din oficiu copii de pe cerere și anexele la aceasta pentru ceilalți participanți la proces, pe cheltuiala celui care avea obligația respectivă sau va solicita apelantului depunerea actelor și pe suport de hârtie, potrivit art.364 alin.(2) [CPC](#). Similar se va proceda și în cazul depunerii referinței și anexelor la aceasta prin intermediul Programului integrat de gestionare a dosarelor, cu semnătură electronică avansată calificată.

Cererea de apel și înscrisurile noi, care nu au fost prezentate în primă instanță, se depun în atâtea copii, în dependență de câți participanți la proces sînt, plus cîte o copie pentru instanța de apel. Copiile de pe înscrisuri se legalizează în modul stabilit de lege.

Înscrisurile alăturate, redactate într-o limbă străină se depun în traducere, certificată în modul stabilit de lege.

[\[Pct.8 completat prin Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.24 din 22.10.2018\]](#)

9. Articolul 365 CPC conține cuprinsul cererii de apel. Cererea de apel urmează a fi semnată de apelant sau de reprezentantul său. În ultimul caz, la cerere se anexează documentul, legalizat în modul stabilit, care certifică împuternicirile reprezentantului dacă în dosar lipsește o astfel de împuternicire.

Se explică instanțelor că dacă apelul e depus pe suport de hârtie, se va aplica semnătura tradițională olografă. În cazul unui apel electronic, depus prin intermediul Programului integrat de gestionare a dosarelor, se va utiliza semnătura electronică avansată calificată, or, aceasta are aceeași valoare juridică, ca și semnătura olografă.

Prin semnătură electronică se vor înțelege date în formă electronică, care sunt atașate la sau logic asociate cu alte date în formă electronică și care sunt utilizate, ca metodă de autentificare.

Se va avea în vedere că pentru depunerea apelului electronic, nu se va admite utilizarea semnăturii electronice simple și a semnăturii electronice avansate necalificate, ci doar a semnăturii electronice avansate calificate (art.17¹ alin.(1) [CPC](#), art.11 lit.b) din [Legea nr.91/2014](#) privind semnătura electronică și documentul electronic).

Prin prisma art.4 alin.(4) din [Legea nr.91/2014](#), semnătura electronică avansată calificată trebuie să întrunească cumulativ următoarele cerințe:

- să facă trimitere exclusivă la semnatar;
- să permită identificarea semnatarului;
- să fie creată prin mijloace controlate exclusiv de semnatar;

- să fie legată de datele la care se raportează, astfel încât orice modificare ulterioară a acestor date să poată fi detectată;
- să se bazeze pe un certificat calificat al cheii publice, emis de un prestator de servicii de certificare, acreditat în domeniul aplicării semnăturii electronice avansate calificate;
- să fie creată prin intermediul dispozitivului securizat de creare a semnăturii electronice și să se verifice securizat, cu ajutorul dispozitivului de verificare a semnăturii electronice și/sau al produsului asociat semnăturii electronice, care dispun de confirmarea corespunderii cu cerințele prevăzute de lege.

[Pct.9 modificat prin [Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.24 din 22.10.2018](#)]

9¹. Se va avea în vedere că până la expirarea termenului de depunere a apelului, nimeni nu este în drept să reclame dosarul din prima instanță. Participanții la proces pot lua cunoștință de materialele din dosar, de apelurile și referințele depuse, de probele noi prezentate și pot înainta referințe motivate împotriva apelurilor și referințelor.

În cazul depunerii referinței în instanța de fond, ultima o va primi și o va anexa la dosar.

Dacă până la expirarea termenului de depunere a apelului au fost depuse cereri ce vizează emiterea unei hotărâri suplimentare, corectarea erorilor sau omisiunilor, acestea urmează a fi soluționate de instanța de fond, până la expedierea dosarului în instanța de apel.

Se explică faptul că dacă cererea privind corectarea greșelilor sau omisiunilor din hotărâre se va depune în cadrul examinării cauzei în apel, aceasta va putea fi soluționată de instanța respectivă (art.249 alin.(2¹) [CPC](#)).

În același timp, instanța de apel nu va fi în drept să se pronunțe asupra cererii de emitere a unei hotărâri suplimentare, depuse în cadrul pregătirii cauzei pentru debaterile judiciare. În această situație, instanța de apel va transmite primei instanțe copia certificată a dosarului sau copia electronică (dacă comunicarea se face prin intermediul Programului integrat de gestionare a dosarelor) pentru soluționarea cererii respective, examinând în continuare cauza, dar până la pronunțarea hotărârii suplimentare, va amâna pledoariile.

Se relevă faptul că, în cazul depunerii observațiilor la procesul-verbal, acestea vor rămâne fără examinare, fiind aplicabile, în această situație, prevederile art.274 alin.(5) [CPC](#).

Se menționează că prima instanță nu verifică, dacă au fost respectate toate exigențele legale pentru depunerea apelului. Drept urmare, după expirarea termenului de depunere a apelului, aceasta este obligată să expedieze a doua zi, instanței de apel, dosarul împreună cu apelurile depuse și înscrisurile alăturate, care nu au fost prezentate în prima instanță.

[Pct.9¹ introdus prin [Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.24 din 22.10.2018](#)]

9². Se relevă faptul că în instanța de apel cauzele se judecă colegial de un complet format din 3 judecători (art.46 alin.(2) [CPC](#)).

Prin prisma art.49 alin.(1) [CPC](#), din acest complet nu pot face parte judecătorii care au luat parte la judecarea cauzei în prima instanță, cu excepția cazurilor de refuz de primire a cererii de chemare în judecată, în temeiul art.169, de restituire a cererii de chemare în judecată, în temeiul art.170 și 171, de scoatere a cererii de pe rol, în temeiul art.267 sau de încetare a procesului, în temeiul art.265 lit.a) și b).

După parvenirea dosarului în instanța de apel, cererea de apel se va repartiza în termen de 24 de ore, în mod aleatoriu, prin intermediul Programului integrat de gestionare a dosarelor.

Completul de judecată, căruia i-a fost repartizat apelul, va verifica, fără înștiințarea participanților la proces, în decurs de 10 zile, potrivit art.365¹ alin.(2) [CPC](#), dacă cererea întrunește cerințele legale.

Dacă cererea de apel nu întrunește condițiile legale, instanța de apel va dispune, printr-o încheiere, de a nu da curs cererii, acordându-i apelantului termen pentru lichidarea neajunsurilor. Se va reține că încheierea dată nu se atacă separat, dar numai odată cu fondul, la caz, odată cu încheierea de restituire a apelului pentru neîndeplinirea în termen a indicațiilor instanței.

Se explică instanțelor că termenul stabilit pentru lichidarea neajunsurilor este un termen de procedură, stabilit de judecată, în sensul art.110 [CPC](#). Acesta trebuie să fie unul real, rezonabil și posibil de executat.

Potrivit art.115 [CPC](#), la cererea participanților interesați de proces, instanța de judecată poate prelungi termenul de procedură stabilit de aceasta. Pentru același temei, termenul poate fi prelungit o singură dată.

Dacă apelantul nu îndeplinește în termenul acordat indicațiile instanței, apelul va fi restituit printr-o încheiere susceptibilă de recurs.

Cererea de apel va fi restituită și în următoarele cazuri:

- apelul a fost depus în afara termenului legal, iar apelantul nu solicită repunerea în termen sau instanța de apel a refuzat să efectueze repunerea în termen;

- cererea de apel a fost depusă de o persoană care nu este în drept să declare apel, cu excepția cazului în care cererea depusă de persoana, asupra căreia a fost instituită o măsură de ocrotire judiciară, se referă la contestarea hotărârii privind instituirea măsurii de ocrotire judiciare;

- apelantul solicită restituirea apelului, până la începerea dezbaterii pricinii în fond, în instanța de apel;

- în virtutea legii, hotărârea nu poate fi atacată în apel;

- apelantul a înaintat o nouă pretenție, neexaminată în prima instanță. În acest caz, se va restitui apelul, doar în partea ce se referă la noua pretenție.

Încheierea de restituire a cererii se pronunță de un complet din 3 judecători, fără prezența participanților la proces. Într-o ședință prealabilă, participanții ar putea fi convocați, doar în cazul stabilit la art.369 alin.(1) lit.b) [CPC](#).

[Pct.9² introdus prin [Hotărârea Plenumului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.24 din 22.10.2018](#)]

10. În cazul în care cererea de apel corespunde tuturor exigențelor legale, completul de judecată va emite, în termen de 10 zile de la repartizarea dosarului, o încheiere de punere a cererii pe rol și intentarea procedurii de apel.

Dacă apelantului i s-a acordat un termen pentru lichidarea neajunsurilor prevăzute la art.368 [CPC](#), încheierea de primire a cererii de apel pe rol se va pronunța, în termen de 10 zile de la înlăturarea ultimului neajuns.

În decursul a 15 zile de la data la care s-a dat curs cererii și s-a intentat procedura de apel, instanța va pronunța o încheiere, fără înștiințarea participanților la proces, privind pregătirea pricinii pentru dezbaterile judiciare (art.184 [CPC](#)), cu enumerarea actelor ce urmează a fi efectuate pentru pregătirea pricinii și cu indicarea termenelor îndeplinirii lor.

Se relevă că termenul în care instanța de apel urmează să efectueze toate actele procesuale, în vederea pregătirii pricinii pentru dezbateri, în corespundere cu prevederile art.185, 186 [CPC](#), este de 2 luni (art.370 alin.(1) [CPC](#)) de la data pronunțării încheierii de punere a apelului pe rol.

Instanța de apel va expedia intimatului copia cererii de apel și a înscrisurilor anexate la ea, care confirmă pretențiile apelantului și va stabili data până la care intimatul urmează să prezinte o referință scrisă privind cererea apelantului și toate probele necesare. Or, potrivit principiului contradictorialității, ca principiu de bază al procesului echitabil, orice act al dosarului trebuie să ajungă la cunoștința părților, pentru ca acestea să își poată exprima argumentele, față de conținutul lor (a se vedea Josef Fischer vs Austria, Hotărârea CtEDO din 17.01.02, cererea nr.33382/96).

[Pct.10 în redacția [Hotărârii Plenumului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.24 din 22.10.2018](#)]

11. Codul de procedură civilă nu stabilește termenul concret de examinare a cauzei în instanța de apel . După expirarea termenului de pregătire a cauzei către dezbateri în ședința de judecată, apelul va fi examinat într-un termen rezonabil (art.371 [CPC](#)). Totodată, legile speciale pot conține norme privind termenul de examinare a cauzelor în apel.

În acest sens, menționăm [Legea nr.294/21.12.2007](#) privind partidele politice care stipulează că apelul, în cauzele referitoare la limitarea activității partidelor politice, se examinează, în termen de 15 zile (art.21 alin.(4) din lege).

[Pct.11 completat prin [Hotărârea Plenumului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.24 din 22.10.2018](#)]

12. În ceea ce privește efectul devolutiv, acesta constituie o trăsătură esențială a apelului, care constă în faptul că apelul provoacă o nouă judecată în fond, ce vizează atât problemele de fapt, cât și cele de drept, dar în limitele stabilite expres sau implicit, prin cererea de apel.

Reieșind din prevederile art.373 [CPC](#), instanța de apel verifică, în limitele cererii de apel, ale referințelor și obiecțiilor înaintate, legalitatea și temeinicia hotărârii atacate, referitor la constatarea circumstanțelor de fapt și aplicarea legii, în prima instanță.

În limitele apelului, instanța de apel verifică circumstanțele și raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanțe, precum și cele care nu au fost stabilite, dar care au importanță pentru soluționarea pricinii, apreciază probele din dosar și cele prezentate suplimentar, în apel, de către participanții la proces.

În cazul în care motivarea apelului nu cuprinde argumente sau dovezi noi, instanța superioară se pronunță în fond, numai în temeiul celor invocate în prima instanță.

[Pct.12 în redacția [Hotărârii Plenumului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.24 din 22.10.2018](#)]

12¹. Părțile pot ataca hotărârea primei instanțe în întregime sau numai o parte din aceasta.

Dacă se constată un temei necondiționat de casare totală a hotărârii, instanța de apel urmează să cerceteze și să se pronunțe asupra tuturor celorlalte motive invocate în cererea de apel. Această dispoziție legală a fost adoptată în scopul de a asigura o bună administrare a justiției, de a întări încrederea justițiabililor în hotărârile judecătorești și de a da posibilitatea instanțelor ierarhic superioare să-și exercite controlul judecătoresc, în cazul nerespectării de către instanța de apel a acestor condiții, decizia instanței de apel se va considera nemotivată.

[Pct.12¹ introdus prin [Hotărârea Plenumului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.24 din 22.10.2018](#)]

13. Se accentuează că, instanța de apel va efectua controlul asupra hotărârii instanței de fond, iar acest control nu poate avea în vedere noi pretenții care nu au format obiectul examinării în prima instanță. În apel nu se poate schimba calitatea procedurală a părților, temeiul sau obiectul acțiunii, și nici nu pot fi înaintate noi pretenții.

Obiectul acțiunii reprezintă pretenția dedusă judecării, iar legea nu îngăduie în niciun mod schimbarea pretențiilor formulate în fața primei instanțe, în cazul depunerii apelului.

Este inadmisibilă schimbarea cauzei în apel, adică a temeiului juridic al acțiunii. Spre exemplu, nulitatea actului juridic pentru vicii de formă nu poate fi înlocuită în apel cu nulitatea pentru vicii de consimțământ. Or, atunci ar fi vorba de o judecată nouă, părțile fiind private de principiul dublului grad de jurisdicție.

Pretenții noi se vor considera acele cerințe, prin care se urmărește valorificarea unor pretenții direct în fața instanței de apel, cu excluderea primului grad de jurisdicție (toate actele de procedură care au natura unor cereri de chemare în judecată).

Astfel, cerințe noi se vor considera acelea care diferă de cererea inițială, prin obiect, prin calitatea pe care părțile și-o atribuie, prin cauza cererilor sau chiar prin întinderea lor. Tot cerință nouă este și aceea, prin care se tinde la o sancționare care nu a fost solicitată în prima instanță, adică o cerere care s-ar deosebi de cea inițială și prin alte attribute decât cele invocate în fond. Spre exemplu, dacă în prima instanță s-a formulat o cerință privind rezilierea unui contract, în apel nu se va putea cere declararea nulității acestuia, or, sunt distincte atât temeiurile pentru înaintarea acestor cerințe, inclusiv termenele de prescripție, cât și efectele juridice, care vor surveni, în caz de admitere a cerințelor.

Totodată, reclamantul este în drept să solicite încasarea dobânzii de întârziere pentru perioada cuprinsă între data adoptării hotărârii primei instanțe și data adoptării deciziei instanței

de apel. De asemenea, pîrîtul poate invoca, în calitate de obiecție împotriva acțiunii reclamantului, stingerea obligației sale față de reclamant prin compensarea acesteia, conform art.651 Cod civil.

[Pct.13 modificat prin [Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.24 din 22.10.2018](#)]

14. În instanța de apel, părțile și alți participanți la proces au dreptul să prezinte noi probe, dacă:

- a) acestea respectă prevederile art.119¹ alin.(2) [CPC](#);
- b) acestea nu au fost reclamate;
- c) au fost restituite în mod nejustificat de către prima instanță.

Prin prisma art.119¹ alin.(2) [CPC](#), probele care nu au fost prezentate în cadrul pregătirii cauzei pentru dezbaterile judiciare vor putea fi administrate, dacă:

- necesitatea probei rezultă din exercitarea drepturilor prevăzute la art.60 alin.(2¹) și (3);
- participantul a fost în imposibilitatea de a prezenta proba în termen;
- administrarea probei nu duce la întreruperea ședinței.

Dacă apelantul cere însă dobânzi, rate, venituri ajunse la termen și orice alte despăgubiri apărute după emiterea hotărîrii, în prima instanță, el va fi în drept să prezinte probe pertinente în acest sens (spre exemplu, înregistrări privind rata de bază a BNM pentru fiecare perioadă, în care aceasta s-a modificat).

Se va avea în vedere că legea nu condiționează imposibilitatea părții de a prezenta proba de factori subiectivi sau obiectivi. Respectiv, se va considera că partea a fost în imposibilitatea de a prezenta proba, în termenul acordat de instanță, atât în situația legată de partea în proces ce urma să prezinte proba (spre exemplu, partea a fost internată în spital, partea s-a aflat într-o deplasare de serviciu peste hotare și au fost rețineri de zbor sau de trecere a frontierei), precum și alte situații în care prezentarea sau obținerea probei este legată de alte persoane (spre exemplu, decesul avocatului împuternicit cu obținerea și prezentarea probei și necesitatea încheierii contractului cu un alt avocat).

Dacă instanței de fond i s-a solicitat reclamarea unei probe și instanța nu s-a pronunțat, în privința acestui demers, sau a respins demersul privind reclamarea, partea solicitantă va putea invoca această probă în apel.

De asemenea, partea va putea prezenta în apel probele, care au fost restituite nejustificat de prima instanță.

Pot fi citați în instanța de apel și martorii audiați în prima instanță, dacă în cererea de apel se contestă depozitiile lor.

[Pct.14 în redacția [Hotărîrii Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.24 din 22.10.2018](#)]

15. Apelantului nu i se poate crea în propria cale de atac o situație mai dificilă decît aceea din hotărîrea atacată cu apel, cu excepția cazurilor cînd consimte și cînd hotărîrea este atacată și de alți participanți la proces.

Această regulă nu se aplică în cazul în care apelantul este de acord cu înrăutățirea situației sale, prin depunerea unei cereri scrise sau expuse verbal și consemnate în procesul-verbal. Efectele acestui act de procedură urmează a-i fi explicate apelantului, așa cum prevede dispozițiile art.9 CPC. În cazul în care hotărîrea este atacată de mai mulți participanți la proces, înrăutățirea situației apelantului poate avea loc ca urmare a respingerii apelului lui și admiterii apelului altui apelant. Aplicarea principiului neagravării situației apelantului în propria cale de atac nu trebuie să ducă la menținerea hotărîrilor pronunțate cu încălcarea normelor procedurale imperative, ceea ce ar contravine principiului legalității în procesul civil.

Astfel, în cazul încălcării sau aplicării eronate a normelor de drept procedural prevăzute la art.388 alin.(1) lit.d) și lit.i) CPC, instanța de apel, independent de argumentele cererii de apel, prin invocarea din oficiu, poate să înrăutățească situația apelantului.

Regula neagravării situației apelantului în propria cale de atac nu se aplică la rejudecarea cauzei de prima instanță după casarea hotărîrii de către instanța de apel cu remiterea cauzei la

rejudecare. La rejudecarea cauzei, părțile și alți participanți la proces vor avea posibilitatea să-și formuleze, argumenteze și dovedească poziția în proces, să-și aleagă modalitățile și mijloacele susținerii ei, fără a fi legați de mijloacele de apărare folosite la judecarea inițială a cauzei; vor dispune de drepturile procedurale (modificarea acțiunii, recunoașterea acțiunii etc.). La rejudecare, apreciind probele administrate, prima instanță va emite o hotărâre legală și întemeiată, care poate să difere de cea pronunțată anterior.

16. În instanța de apel părțile sînt în drept de a solicita restituirea cererii de apel, retragerea apelului, renunțarea la acțiune și tranzacția între părți.

Restituirea cererii de apel de către instanța de apel în condițiile art.369 CPC urmează a fi delimitată de retragerea cererii de apel de către apelant în condițiile art.374 CPC. În cazul în care apelantul, pînă la începerea dezbaterii cauzei în fond în instanța de apel, solicită restituirea cererii de apel, instanța de apel o restituie. Încheierea judecătorească de restituire a cererii de apel poate fi atacată cu recurs.

Pînă la dezbaterea cauzei în fond în instanța de apel, cererea de apel poate fi retrasă de către apelant în condițiile art.374 CPC. În acest caz, instanța de apel va dispune, printr-o încheiere care poate fi atacată cu recurs, încetarea procedurii de apel, fapt ce se aduce la cunoștință participanților la proces. Retragerea apelului declarat de către procuror sau de o altă persoană sau organ împuternicit prin lege să se adreseze în instanța de judecată pentru apărarea drepturilor și libertăților legitime ale unei alte persoane nu privează persoana în al cărei interes a fost declarat apelul de dreptul de a-l susține, după achitarea taxei de stat. Încetarea procedurii în privința persoanei care a renunțat la apel nu va atinge examinarea apelurilor altor participanți la proces.

Renunțarea reclamantului la acțiune și tranzacția părților se va examina în conformitate cu art.375 CPC. Examinarea cererii reclamantului de renunțare la acțiune sau a cererii scrise a părților de încheiere a tranzacției, efectele admiterii sau respingerii renunțării sau tranzacției se vor examina în conformitate cu art.212 CPC. Renunțarea reclamantului la acțiune, recunoașterea acțiunii de către pîrît, condițiile tranzacției se consemnează în procesul-verbal al ședinței de judecată și se semnează de reclamant, pîrît sau de ambele părți.

Președintele ședinței trebuie să ia măsuri pentru ca părțile să soluționeze pe cale amiabilă litigiul sau unele probleme litigioase. În acest scop, instanța poate acorda părților, la cerere, un termen de conciliere și poate cere prezentarea lor personală în judecată, chiar dacă sînt reprezentate în proces.

În caz de admitere a renunțării reclamantului la acțiune, recunoașterea acțiunii de către pîrît înainte de a confirma tranzacția părților, instanța de apel casează hotărîrea judecătorească și dispune încetarea procesului. Încheierea trebuie să conțină condițiile tranzacției, confirmate de instanță. Instanța de apel va explica reclamantului, pîrîtilui sau părților efectele acestor acte de procedură. Instanța de apel va înceta procesul numai dacă sunt respectate prevederile art.60 alin.(5) CPC. Cu alte cuvinte, instanța de apel nu va admite renunțarea reclamantului la acțiune, nici recunoașterea acțiunii de către pîrît, nu va admite tranzacția între părți dacă aceste acte contravin legii ori încalcă drepturile, libertățile și interesele legitime ale persoanei, interesele societății sau ale statului.

În cazul respingerii renunțării reclamantului la acțiune ori respingerii recunoașterii acțiunii de către pîrît sau dacă nu confirmă tranzacția părților, instanța judecătorească pronunță în acest sens o încheiere motivată și examinează cauza în fond.

16¹. După primirea cererii de apel, procedura de apel încetează, din oficiu sau la cerere, printr-o încheiere susceptibilă de recurs, dacă instanța de apel constată că:

a) apelul a fost depus, în afara termenului legal, iar apelantul nu a solicitat repunerea în termen sau instanța de apel a respins cererea de repunere în termen;

b) cererea de apel a fost depusă de o persoană care nu este în drept să declare apel;

Se va avea în vedere că persoana îndreptățită, care a renunțat expres la apel, prin depunerea unei cereri în prima instanță, pînă la expirarea termenului de depunere a apelului, este decăzută din dreptul de a mai declara apel, în privința hotărîrii date (art.360 alin.(2) [CPC](#)).

Această regulă nu va afecta dreptul persoanei de a depune apel incident.

Persoanele nespecificate la art.360 alin.(1) [CPC](#), de asemenea, nu pot depune apel.

Persoanele care nu au fost implicate în proces, dar drepturile acestora au fost lezate, prin hotărârea judecătorească pronunțată, nu dispun de dreptul legal de a depune apel, acestea își vor apăra drepturile, în baza art.449 lit.c) [CPC](#), beneficiind de dreptul de a depune cerere de revizuire a hotărârii.

c) hotărârea nu poate fi atacată cu apel, potrivit legii.

Prin prisma art.358 alin.(4) [CPC](#), nu pot fi atacate cu apel, hotărârile pronunțate în prima instanță, de către curțile de apel.

[Pct.16¹ introdus prin [Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.24 din 22.10.2018](#)]

16². Normele de procedură privind judecarea pricinilor civile, în prima instanță, se vor aplica și în instanța de apel, în măsura în care acestea nu contravin reglementărilor ce vizează apelul.

Lista cauzelor fixate pentru judecare se va publica pe pagina web a instanței judecătorești, precum și într-un loc accesibil publicului, cu cel puțin 3 zile înainte de data ședinței de judecată, indicându-se numărul dosarului, numele judecătorilor care examinează cauza, data, ora și locul desfășurării ședinței, numele sau denumirea părților, obiectul cauzei, precum și date referitoare la publicitatea ședinței de judecată, (p.9 din Regulamentul privind modul de publicare a hotărârilor judecătorești, pe portalul național al instanțelor de judecată și pe pagina web a CSJ, adoptat de CSM, la 10 octombrie 2017, MO nr.411-420 din 24.11.2017).

Dacă părțile sau alți participanți la proces au fost citați legal despre locul, data și ora ședinței de judecare a apelului, neprezentarea acestora în ședința de judecată nu împiedică soluționarea apelului.

Instanța de apel va dispune amânarea procesului, dacă se constată că participantului la proces nu i s-a comunicat cererea de apel, probele noi, referințele.

[Pct.16² introdus prin [Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.24 din 22.10.2018](#)]

17. În conformitate cu art.385 CPC, instanța de apel, după ce judecă apelul, este în drept:

a) să respingă apelul și să mențină hotărârea primei instanțe;

b) să admită apelul și să modifice hotărârea primei instanțe;

c) să admită apelul și să caseze integral sau parțial hotărârea primei instanțe, emițând o nouă hotărâre;

d) să admită apelul, să caseze integral hotărârea primei instanțe și să trimită cauza spre rejudecare în primă instanță doar în cazul în care s-au încălcat temeiurile prevăzute la art.388 alin.(1) lit.d) și i). La solicitarea participanților la proces, instanța de apel poate trimite cauza spre rejudecare în prima instanță doar o singură dată în cazul prevăzut la art.388 alin.(1) lit.b);

e) să admită apelul și să caseze integral sau parțial hotărârea primei instanțe, dispunând încetarea procesului ori scoaterea cererii de pe rol dacă există temeiurile prevăzute la art.265 și 267.

[Pct.17 completat prin [Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.24 din 22.10.2018](#)]

18. În cazul respingerii apelului, instanța de apel urmează să expună în decizie concluzia cu privire la toate argumentele invocate de apelant, să întemeieze motivele în legătură cu care argumentele apelantului din cererea de apel au fost recunoscute ca neîntemeiate. Instanța de apel nu se va referi la simpla constatare a faptului netemeinicii apelului, deoarece în acest caz decizia apare ca nemotivată.

Or, în sensul art.6 CEDO, instanțele de judecată trebuie să indice, cu suficientă claritate, motivele pe care se întemeiază hotărârile, iar avînd în vedere caracterul determinant al concluziilor sale, noțiunile ce implică o apreciere a faptelor supuse examinării.

19. În cazul admiterii apelului, instanța de apel este în drept să modifice hotărîrea primei instanțe ori să caseze integral sau parțial hotărîrea primei instanțe, emițînd o nouă hotărîre. Urmează a fi făcută o delimitare între modificarea hotărîrii și casarea hotărîrii primei instanțe, cu adoptarea unei noi hotărîri .

Hotărîrea primei instanțe se va considera modificată dacă, fără a afecta concluziile cu privire la drepturile și obligațiile părților, precum și fără a schimba conținutul și esența hotărîrii, în partea de motivare sau în dispozitivul hotărîrii se introduc anumite corectări (majorarea sau micșorarea cuantumului sumei adjudecate, precizarea formei de încasare a sumei: solidar sau în cote-părți etc.).

Casarea hotărîrii primei instanțe poate fi integrală sau parțială. Casarea integrală se referă la toate aspectele cauzei și la toți participanții la proces. În cazul în care hotărîrea primei instanțe a fost adoptată cu încălcarea normelor de drept material prevăzute la art.387 CPC, instanța de apel, la examinarea cererii de apel, va aplica corect normele de drept material, substituind concluziile primei instanțe. Casarea parțială se referă numai la unele aspecte ale cauzei sau raporturile dintre participanții la proces (hotărîrea primei instanțe fiind considerată legală în privința reparării prejudiciului material, poate fi casată în privința reparării prejudiciului moral).

[Pct.19 modificat prin [Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.24 din 22.10.2018](#)]

20. În conformitate cu art.386 alin.(1) CPC, hotărîrea primei instanțe se casează sau se modifică de instanța de apel dacă:

- a) circumstanțele importante pentru soluționarea cauzei nu au fost constatate și elucidate pe deplin;
- b) circumstanțele importante pentru soluționarea cauzei, pe care prima instanță le consideră constatate, nu au fost dovedite cu probe veridice și suficiente;
- c) concluziile primei instanțe, expuse în hotărîre, sînt în contradicție cu circumstanțele cauzei;
- d) normele de drept material sau normele de drept procedural au fost încălcate sau aplicate eronat.

21. Se consideră că circumstanțele importante pentru soluționarea cauzei nu au fost constatate și elucidate pe deplin atunci cînd de către prima instanță obiectul probațiunii a fost determinat incorect. Circumstanțele, care au importanță pentru soluționarea justă a cauzei, urmează a fi determinate de către prima instanță pornind de la temeiul pretențiilor și obiecțiilor părților și ale altor participanți la proces, precum și de la normele de drept material și procedural ce urmează a fi aplicate (art.118 alin.(3) CPC). În conformitate cu art.118 alin.(5) CPC, instanța judecătorească (judecătorul) este în drept să propună părților și altor participanți la proces, după caz, să prezinte probe suplimentare și să dovedească faptele ce constituie obiectul probațiunii pentru a se convinge de veridicitatea lor.

22. Nedovedirea cu probe veridice și suficiente a circumstanțelor importante pentru soluționarea cauzei, pe care prima instanță le consideră constatate, pot avea loc atunci cînd prima instanță nu consideră constatate circumstanțele dovedite prin probele administrate sau cînd concluzia instanței este bazată pe existența unui fapt ce intră în obiectul probațiunii, iar probele care ar justifica asemenea probațiune lipsesc sau sunt insuficiente sau inadmisibile. Instanța judecătorească urmează să motiveze în hotărîre concluzia sa cu privire la admiterea unor probe și respingerea altora, precum și să argumenteze preferința unor probe față de altele. În caz contrar, hotărîrea emisă va fi considerată ca neîntemeiată.

23. Contradicțiile dintre concluziile primei instanțe, expuse în hotărîre, și circumstanțele cauzei au loc atunci cînd probele administrate constituie temeiul unor concluzii, iar instanța trage concluzii contrare. Întemeind concluziile sale, instanța judecătorească nu poate admite posibilitatea unei alte interpretări a circumstanțelor cauzei.

24. Se consideră că normele de drept material au fost încălcate sau aplicate eronat în cazul în care instanța judecătorească:

- a) nu a aplicat legea care trebuia să fie aplicată;

- b) a aplicat o lege care nu trebuia să fie aplicată;
- b¹) a aplicat o lege care a fost declarată neconstituțională;
- c) a interpretat eronat legea;
- d) a aplicat eronat analogia legii sau analogia dreptului.

O hotărâre legală în fond nu poate fi casată numai din motive formale.

[Pct.24 completat prin [Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.24 din 22.10.2018](#)]

25. Neaplicarea legii care trebuia să fie aplicată are loc atunci când instanța judecătorească: nu a aplicat nici o normă de drept material, pronunțînd o hotărîre ce contravine legislației în vigoare;

a aplicat un act normativ declarat neconstituțional sau contrar normelor constituționale de aplicare directă;

a aplicat numai unul dintre mai multe acte normative ce reglementează raportul în litigiu;

a aplicat acte normative subordonate legii, care au fost adoptate cu încălcarea competenței, procedurii stabilite sau contrare prevederilor legii.

26. Aplicarea legii care nu trebuia să fie aplicată se consideră atunci când instanța judecătorească:

a dat o calificare juridică incorectă raportului în litigiu, aplicînd o lege care nu trebuia să fie aplicată;

a încălcat regulile aplicării actului legislativ în timp, spațiu sau cercului de persoane;

cauza a fost soluționată în baza normei de drept interne, ce contravine aplicarea tratatului internațional cu aplicare directă;

instanța judecătorească a aplicat normele juridice ce contravin Convenției Europene și jurisprudenței CEDO;

a determinat incorect legea aplicabilă raportului litigios cu element de extraneitate (capitolul XLI CPC);

greșit a interpretat conflictul dintre normele cuprinse în actele normative interne;

27. Se consideră că instanța judecătorească a interpretat eronat legea în cazul când instanța dă o calificare juridică corectă raportului litigios, corect determină norma aplicabilă, însă din cauza înțelegerii incorecte a sensului acesteia trage concluzie greșită cu privire la drepturile și obligațiile părților. Interpretarea eronată a legii poate fi condiționată și de necunoașterea esenței legislației străine, a practicii de aplicare a acesteia în statul respectiv.

28. Aplicarea eronată a analogiei legii sau a analogiei dreptului are loc în cazul când instanța judecătorească încalcă principiile aplicării analogiei:

aplicarea analogiei se admite doar în cazul lipsei normei de drept;

circumstanțele cauzei și circumstanțele prevăzute în norma aplicabilă prin analogie trebuie să fie asemănătoare după esență și regim juridic;

aplicarea analogiei este inadmisibilă în cazurile când aceasta este expres interzisă de lege sau când legea stabilește producerea unor efecte juridice numai în caz de aplicare a unor norme concrete;

aplicarea analogiei presupune căutarea normei în aceleași ramuri de drept și numai în cazul inexistenței - referirea la alte ramuri sau la legislație în general.

28¹. Aplicarea unei legi care a fost declarată neconstituțională, de asemenea, reprezintă o aplicare eronată a normelor de drept material. Acest temei permite reformarea unei hotărâri judecătorești, pronunțate cu încălcarea principiilor constituționale, or, o hotărâre judecătorească nu poate fi considerată legală atîta timp, cât se întemeiază pe un act normativ, declarat neconstituțional.

[Pct.28¹ introdus prin [Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.24 din 22.10.2018](#)]

29. Încălcarea sau aplicarea eronată a normelor de drept procedural este prevăzută de dispozițiile art.388 CPC. Hotărîrea primei instanțe urmează a fi casată, independent de argumentele cererii de apel, dacă:

- a) cauza a fost judecată de un complet de judecată compus ilegal;
- b) cauza a fost judecată de instanță în absența unui participant la proces căruia nu i s-a comunicat locul, data și ora ședinței de judecată;
- c) în judecarea cauzei au fost încălcate regulile cu privire la limba procesului;
- d) instanța a soluționat problema drepturilor unor persoane neantrenate în proces;
- f) hotărîrea nu este semnată de judecător sau de cineva din judecători ori hotărîrea este semnată nu de acel judecător sau de acei judecători care sînt menționați în hotărîre;
- g) în dosar lipsește procesul-verbal al ședinței de judecată;
- h) în dosar lipsește procesul-verbal privind efectuarea unui act procedural;
- i) cauza a fost examinată cu încălcarea competenței jurisdicționale.

Săvîrșirea altor încălcări decît cele consemnate la alin.(1) constituie temeiul casării hotărîrii numai dacă ele au dus sau au putut duce la soluționarea eronată a cauzei.

30. Se consideră că cauza a fost judecată de un complet de judecată compus ilegal atunci cînd în completul de judecată a participat un judecător suspendat din funcție sau cînd numărul de judecători din complet a fost insuficient (art.21 alin.(1) și 46 alin.(1) CPC). Completul de judecată urmează să fie format cu respectarea principiului independenței și imparțialității judecătorilor. Astfel, participarea repetată a judecătorului la examinarea cauzei (art.49 CPC) va fi considerată situația în care cauza a fost examinată de un complet format ilegal. De asemenea, se va considera drept judecare a cauzei de către un complet compus ilegal, participarea în complet sau examinarea cauzei de un judecător în privința căruia există temeiuri de recuzare (art.50 CPC), dacă cererea de recuzare înaintată în ordinea stabilită a fost respinsă. Acest temei nu poate fi invocat în cazul în care participantul la proces a cunoscut despre existența temeiurilor de recuzare, dar nu a înaintat în modul corespunzător cererea de recuzare. Însă, dacă participantul la proces a aflat despre existența temeiurilor de recuzare a judecătorului după pronunțarea hotărîrii, hotărîrea primei instanțe va fi casată.

31. Se explică instanțelor că modificările operate în CPC au modernizat regulile de citare legală și de comunicare a actelor de procedură, fără a exclude și modalitățile clasice de citare și comunicare.

În acest sens, dacă citațiile și înștiințările au fost expediate autorităților publice, persoanelor juridice de drept privat, avocaților la adresa electronică, înregistrată prin intermediul Programului integrat de gestionare a dosarelor, actele se vor considera recepționate de către părți și participanții la proces. La solicitarea persoanelor fizice, citația sau înștiințarea poate fi transmisă acestora, prin mijloace de comunicare care asigură transmiterea și confirmarea primirii acestor acte sau prin poșta electronică, în cadrul Programului integrat de gestionare a dosarelor. Actele de procedură pot fi expediate și prin orice alt mijloc de comunicare, care asigură transmiterea și confirmarea transmiterii acestor acte.

Se va considera că pricina a fost judecată de instanță, în absența unui participant la proces, căruia nu i s-a comunicat locul, data și ora ședinței de judecată, în următoarele situații:

- în dosar nu există nicio dovadă, care ar confirma citarea părții;
- citația a fost înmănată, cu încălcarea termenului legal, prevăzut la art.102 alin.(4) [CPC](#);
- în citația expedită lipsește data și ora ședinței de judecată sau este indicată o dată sau oră greșită;
- citarea publică a pârâtului s-a făcut, fără respectarea prevederilor art.108 alin.(3) [CPC](#) sau cu rea-voință.

La aplicarea acestui temei de casare a hotărîrii, instanța de apel va ține cont de prevederile art.100 alin.(3), 105 alin.(1¹), 102 alin.(4¹) și alin.(5) [CPC](#).

[Pct.31 în redacția [Hotărîrii Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.24 din 22.10.2018](#)]

32. Motivul încălcării la judecarea cauzei a regulilor cu privire la limba procesului va constitui temei de casare a hotărârii în cazul în care de către instanța de fond nu au fost respectate regulile cu privire la limba de procedură și dreptul la interpret (art.24 CPC). În acest caz, instanța de apel va verifica dacă în procesul-verbal al ședinței de judecată este consemnată participarea interpretului, va stabili limba în care s-a desfășurat procesul, dacă de către participanții la proces a fost înaintat demers cu privire la acordarea interpretului, precum și modul de soluționare a demersului de către instanță.

33. Se consideră că instanța judecătorească a soluționat problema drepturilor unor persoane neantrenate în proces în cazul când aceasta se va manifesta prin:

indicații directe în dispozitivul hotărârii cu privire la drepturile sau obligațiile unor persoane neantrenate în proces;

când prin punerea în executare a hotărârii are loc afectarea drepturilor sau obligațiilor unor persoane neantrenate la judecarea cauzei.

Obligația instanței judecătorești de a atrage în proces toate persoanele interesate are loc în cazurile de coparticipare obligatorie prevăzute la art.62 CPC:

(1) Coparticiparea procesuală este obligatorie dacă examinarea cauzei implică soluționarea chestiunii cu privire la drepturile sau obligațiile mai multor reclamanți și/sau pârți atunci când:

a) obiectul litigiului îl constituie drepturile și obligațiile comune ale mai multor reclamanți sau pârți;

b) drepturile și obligațiile reclamanților sau pârților decurg din aceleași temeiuri de fapt sau de drept.

(2) Ca urmare a constatării temeiurilor coparticipării procesuale obligatorii, instanța judecătorească va înștiința, din oficiu sau la cererea participanților la proces, pe toți coreclamanții și copârții despre posibilitatea de a interveni în proces. Încheierea judecătorească prin care este respinsă cererea participantului la proces privind înștiințarea obligatorie a coparticipantului poate fi atacată cu recurs odată cu fondul.

(3) În cazul existenței temeiurilor prevăzute la alin.(1), orice persoană are dreptul să solicite intervenirea în proces în calitate de coreclamant sau copârț. Încheierea judecătorească prin care este respinsă cererea persoanei interesate de a interveni în proces în calitate de coparticipant obligatoriu poate fi atacată cu recurs.

(4) Coparticipanții pot încredința reprezentarea lor în proces unuia sau mai multor coparticipanți.

(5) Intervenirea în proces se dispune, printr-o încheiere, până la închiderea dezbaterilor judiciare înaintea primei instanțe.

(6) Dacă necesitatea intervenirii în proces a coreclamanților sau copârților este constatată în timpul deliberării, instanța va relua examinarea cauzei în fond, dispunând înștiințarea coparticipanților.

În conformitate cu art.65 alin.(1¹) CPC, dacă se constată că există persoane care pot să își declare propriile pretenții asupra obiectului litigiului între părțile inițiale, instanța este obligată să înștiințeze persoanele în cauză despre procesul pornit și să le explice dreptul lor de a interveni în proces prin înaintarea unei acțiuni.

Astfel, pentru subiecții raportului în litigiu care nu au fost antrenați în judecarea cauzei, hotărârea judecătorească nu trebuie să producă efecte juridice. Aceasta rezultă din principiul dreptului la un proces echitabil prevăzut de art.6 CEDO, potrivit căruia persoana trebuie să aibă posibilitate reală de a-și apăra drepturile și interesele legitime.

[Pct.33 completat prin [Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.24 din 22.10.2018](#)]

34. Hotărârea nu este semnată de judecător sau de cineva din judecători ori hotărârea este semnată nu de acel judecător sau de acei judecători care sînt menționați în hotărîre. Pentru ca hotărîrea să fie legală, trebuie să existe concordanță între numele membrilor completului de judecată care au pronunțat hotărîrea, indicate în partea introductivă a acesteia, și numele judecătorilor care au semnat hotărîrea. Excepție constituie cazurile prevăzute de art.236 alin.(5)

CPC, dacă unul dintre judecătorii completului de judecată este în imposibilitatea de a semna hotărîrea integrală, în locul lui semnează președintele ședinței, iar dacă și acesta este în imposibilitatea de a semna, în locul lui semnează președintele instanței de judecată. În toate cazurile, pe hotărîre va fi menționată cauza imposibilității de a semna.

35. În dosar lipsește procesul-verbal al ședinței de judecată sau în dosar lipsește procesul-verbal privind efectuarea unui act procedural. Potrivit art.273 CPC, pentru fiecare ședință de judecată în primă instanță și în instanță de apel, precum și pentru fiecare act de procedură îndeplinit în afara ședinței (audierea martorului la locul aflării lui, cercetarea înscrisurilor și altor probe materiale la locul de aflare sau păstrare etc.), se întocmește proces-verbal. Procesul-verbal al ședinței de judecată este un act procedural, care asigură posibilitatea verificării temeiniciei și legalității hotărîrii. În lipsa procesului-verbal este imposibilă efectuarea controlului judiciar. De aceea, neîntocmirea procesului-verbal al ședinței de judecată reprezintă o încălcare esențială a normelor de drept procedural. În cazurile cînd procesul-verbal nu este semnat de judecător sau grefier, acest act procesual nu va produce efecte juridice, situație echivalentă cu lipsa acestuia.

36. Cauza a fost judecată cu încălcarea competenței jurisdicționale. Dreptul la judecarea cauzei de către o instanță instituită prin lege este garantat de art.6 CEDO. În cazul în care, la primirea cererii, judecătorul va stabili că instanța de judecată nu este competentă să judece cauza, cererea de chemare în judecată urmează a fi restituită. Nerespectarea competenței jurisdicționale materiale sau teritoriale reprezintă o încălcare esențială a normelor de drept procedural.

37. Săvîrșirea altor încălcări decît cele arătate va constitui temeiul casării hotărîrii numai dacă ele au dus sau au putut duce la soluționarea eronată a cauzei. Ca exemplu, aceste încălcări pot fi manifestate prin încălcarea dreptului la apărare, etc. Important este ca apelantul să demonstreze că aceste încălcări au dus sau au putut duce la soluționarea eronată a cauzei. În conformitate cu art.386 alin.(2) CPC, o hotărîre legală în fond nu poate fi casată numai din motive formale. De aceea, dacă încălcarea normelor de drept procedural nu a dus și nici nu a putut duce la soluționarea eronată a cauzei, hotărîrea primei instanțe urmează a fi menținută.

38. Casarea integrală a hotărîrii cu restituirea cauzei spre rejudecare în prima instanță are loc doar în cazul în care s-au încălcat temeiurile prevăzute la art.388 alin.(1) lit.d) și i). La solicitarea participanților la proces, instanța de apel poate trimite cauza spre rejudecare în prima instanță în cazul prevăzut la art.388 alin.(1) lit.b) doar o singură dată.

Se atrage atenția asupra faptului că legiuitorul a limitat posibilitatea instanței de apel de a remite cauza la rejudecare, o singură dată, la depistarea erorii prevăzute la art.388 alin.(1) lit.b) [CPC](#), chiar dacă după prima casare este pronunțată o hotărîre care, în lipsa casării anterioare cu trimitere, la rejudecare, ar fi atras o asemenea soluție.

Or, trimiterea repetată a cauzei, spre rejudecare, este incompatibilă cu dreptul părților, la soluționarea cauzei într-un termen rezonabil. Părțile nu trebuie să suporte consecințele erorilor, comise de instanțele care au judecat procesul, prin prelungirea nejustificată a ciclului procesual, ele avînd interesul legitim al soluționării litigiului cu care au investit instanța.

Curtea Europeană a statuat că repetarea casărilor cu trimitere, la rejudecare, ca urmare a erorilor comise de instanțele inferioare, denotă o deficiență de funcționare a sistemului judiciar (A se vedea cauza Cîrstea și Grecu contra României, Hotărîrea CtEDO din 15.06.2006, în care durata unui litigiu de muncă a depășit 7 ani și 8 luni, cauza fiind trimisă, la rejudecare, de 3 ori.).

În același timp, instanța de apel va putea remite cauza, la rejudecare, de mai multe ori, în situația în care instanța a soluționat problema drepturilor unor persoane neantrenate în proces sau hotărîrea a fost pronunțată, cu încălcarea competenței jurisdicționale, prin prisma art.385 alin.(1) lit.d) [CPC](#)).

În primul caz, restituirea cauzei la rejudecare are drept scop oferirea posibilității de apărare tuturor persoanelor ale căror drepturi au fost atinse prin hotărîrea primei instanțe.

Nerespectarea competenței jurisdicționale teritoriale sau materiale reprezintă o încălcare esențială a normelor de drept material. Dreptul la judecarea cauzei de către o instanță instituită de lege este garantat de art.6 CEDO.

În cazul cînd cauza a fost examinată cu încălcarea competenței jurisdicționale, cauza se va transmite la rejudecare în instanța competentă, potrivit regulilor de competență jurisdicțională materială sau teritorială. În cazul cînd cauza a fost judecată de instanță în absența unui participant la proces căruia nu i s-a comunicat locul, data și ora ședinței de judecată, cauza urmează a fi trimisă spre rejudecare în prima instanță, numai dacă participantul la proces, care nu a fost citat în mod legal, va solicita expres acest lucru.

[Pct.38 modificat prin [Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.24 din 22.10.2018](#)]

38¹. În cazul casării sau modificării hotărîrii primei instanțe, instanța de apel se va expune asupra măsurilor de asigurare a acțiunii, precum și, după caz, asupra întoarcerii executării.

[Pct.38¹ introdus prin [Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.24 din 22.10.2018](#)]

[Pct.39 abrogat prin [Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.24 din 22.10.2018](#)]

40. Dispoziția instanței de apel prin care se soluționează fondul apelului, adică se rezolvă chestiunea cu privire la temeinicia și legalitatea hotărîrii primei instanțe, se emite sub formă de decizie (art.390) CPC.

Se explică instanțelor de apel despre posibilitatea amânării, pentru cel mult 15 zile a deliberării, printr-o încheiere protocolară a unei cauze complexe. În acest caz, instanța va înștiința participanții la proces despre locul, data și ora pronunțării dispozitivului deciziei.

Pentru determinarea faptului, dacă o cauză este complexă, se va ține cont de Regulamentul privind stabilirea gradelor de complexitate unice naționale a cauzelor judiciare civile, penale și contravenționale, aprobat prin [Hotărîrea Consiliului Superior al Magistraturii nr.165/6 din 18.02.2014.](#)”

În propoziția a 3-a, sintagma „15 zile” se substituie prin sintagma „30 de zile”, după care se adaugă textul: „de la pronunțarea dispozitivului deciziei și se publică pe pagina web oficială a instanței de judecată, în conformitate cu Regulamentul privind modul de publicare a hotărîrilor judecătorești, pe portalul național al instanțelor de judecată și pe pagina web a CSJ, aprobat prin [hotărîrea CSM nr.658/30 din 10 octombrie 2017](#) (MO nr.411-420/2068 din 24.11.2017). În termen de 5 zile de la semnare, decizia integrală se remite părților. Decizia instanței de apel poate fi atacată cu recurs, în condițiile legii.

Decizia instanței de apel rămîne definitivă în momentul pronunțării și se execută conform legii. Decizia integrală se întocmește în termen de 15 zile de la pronunțarea dispozitivului deciziei și se remite părților în termen de 5 zile de la semnare și poate fi atacată cu recurs în modul stabilit de lege.

[Pct.40 modificat prin [Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.24 din 22.10.2018](#)]

41. Prin decizia instanței de apel, cu excepția celei prin care cauza se trimite, la rejudecare, se va dispune în mod obligatoriu încasarea cheltuielilor suportate de instanța de judecată, de la partea care a pierdut procesul. Până la aprobarea metodologiei de cuantificare a acestora, obligație ce-i revine Guvernului, potrivit art.98 alin.(4) [CPC](#) și art.VI alin.(3) din [Legea nr.17 din 05.04.2018](#), instanța de judecată va încasa cheltuielile real suportate.

[Pct.41 în redacția [Hotărîrii Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.24 din 22.10.2018](#)]

42. Se abrogă [Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.15 din 03.10.2005](#) “Cu privire la examinarea pricinilor civile în ordine de apel”, cu modificările introduse prin Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție nr.10 din 22.12.2008

**PREȘEDINTELE CURȚII
SUPREME DE JUSTIȚIE**

Mihai POALELUNGI

u, 11 noiembrie 2013.

Nr.6.